

Turkish Studies

International Congress on Social Sciences II (INCSOS 2018 Quds)

Volume 13/15, Spring 2018, p. 401-418

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13599>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Mayıs 2018 ✓ Accepted/Kabul: Haziran 2018

👤 Referees/Hakemler: Dr. Öğr. Üyesi Nurşen TOPÇUBAŞI
Dr. Öğr. Üyesi D. Bahar Şahin SARKIN

This article was checked by iThenticate.

10-13 YAŞ ÇOCUKLARI İÇİN EVRENSEL AHLAKİ DEĞERLER ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÇALIŞMASI

Çiğdem Nilüfer UMAR* - Faruk KANGER**

ÖZET

Bu çalışmada 10-13 yaş çocuklarının bazı evrensel ahlaki değerlerini belirlenmesine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul İlindeki resmi/özel okullarda eğitim-öğretim gören 10-13 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma örneklemi için İstanbul İlindeki Küçükçekmece ve Bağcılar ilçeleri tesadüfi olarak seçilmiştir. Bu ilçelerde rastgele bir şekilde ilk ve ortaokullar seçilmiştir. Seçilen farklı devlet ve özel okullarında yapılan uygulamalarda toplam 328 öğrenciye ulaşılmıştır. Tüm cevap formları incelendiğinde eksik cevaplanmış 28 cevap formu geçersiz sayılmıştır. Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği'nin madde havuzu 48 maddeden oluşturulmuştur. Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği'nin KMO değeri ve Bartlett testi sonuçları incelenmiş ve değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olması [KMO: 0.932 $x^2 = 11924,522$, $sd = 1128$, $p < .001$] sonucundan hareketle veri setinin faktörleştirmeye uygun olduğuna karar verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ile belirlenmiştir. Yapı geçerliliği kuramsal açıklamalar doğrultusunda "bilişsel, duyuşsal ve davranışsal" olmak üzere üç faktörlü olarak analiz edilmiştir. Bu üç boyut toplam varyansın % 53,733'ünü açıklamaktadır. Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,97 olarak bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda, Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği'nin 10-13 yaş çocuklarının bazı evrensel ahlaki değerlerini bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutta belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Evrensel ahlaki değerler, ölçek geliştirme, 10-13 yaş çocuğu

* Dr. Öğr. Üyesi, Okan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, El-mek: nildemsu@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, El-mek: faruk.kanger@izu.edu.tr

---

A STUDY ON THE DEVELOPMENT OF THE UNIVERSAL ETHICAL VALUES SCALE FOR 10-13 YEAR-OLD CHILDREN

ABSTRACT

This study aims at developing a valid and reliable measuring tool in order to determine some universal ethical values of 10-13 year-old children. Küçükçekmece and Bağcılar districts in İstanbul province were randomly selected for the research sample. In these districts, primary and secondary schools were chosen randomly. A total of 328 students were attended in the selected applications in different state and private schools. When all the response forms are examined, 28 incomplete answer forms are considered invalid. The item pool of the Universal Ethical Values Scale contains forty-eight items. The KMO value of the Universal Ethical Values Test and the results of the Bartlett test were assessed and, since the values are meaningful statistically, it was decided that the data set is factorable. The structural validity of the scale was determined based on the factorial analysis. The structural validity was analyzed, based on the theoretical explanations, using three factors: cognitive, emotional and behavioral. These three dimensions account for the 53,733% of the variation. The reliability of the scale was 0,970 Cronbach Alpha factor. At the end of this study, it could be argued that the Universal Ethical Values Scale is a valid and reliable measuring tool in order to determine 10-13 year-old kids' certain universal ethical values at the cognitive, emotional and behavioral level.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Values as an abstract concept, are goals that guide individuals' lives, rules that serve as goals that are different in importance, and non-instant targets (Güngör, 1993, p. 84) and at the same time they are common thoughts, goals, moral principles or beliefs that are accepted by the majority of its members in order to ensure the continuation of their own existence (Kızılcelik ve Erjem, 1994, s. 99). Today, many societies live in the form of cultural mosaics. In Turkey, not having a multi-religious society and a multicultural education system, but not along there is a cultural difference within society and national structure incorporating the views of the world.

Universal values, classifications and concepts are discussed in terms of content, and on the basis of respect for human life, protection of individual rights, equality and freedoms; respect for differences, tolerance can be seen as a portrayal of values. Shared universal values can be accepted as self-protection and self-esteem, selflessness, self-consciousness, responsibility and conscientiousness, understanding of dependence in relationships, helping, being tolerant, respectful and forgiving, not harming others, protecting the environment and accepting other living things (Kinnier ve Kernes, 2000, 45: 4-17).

When we look at values from an educational perspective, it is important to recognize individual personality traits, along with their

values, and that their behavior makes sense accordingly. Because values play a dominant role in the formation of the person's personality, and even becomes the evident part of his personality (Özensel, 2003). The character is shaped by the internalization of the values in the individual's life and emerging as a virtue. The values of the individuals are a measure of how their behavior is being assessed and understood. Because individuals are making their choices in the flow of life and within the direction of values they accept as a will or as a gift (Akbaba, 2003,1; 7-18). Acquired and accepted values continue to motivate individual lifelong, which is ideal for him (Russell, 2001, 2: 76-77). So, the determination of values starting from childhood years can help us to estimate what values people will have in the future. For this reason, it is also very important in terms of accurately and objectively measuring the realizations of educational objectives, such as the determination, measurement and interpretation of values in educational sciences, as it is necessary to determine educational policies, training programs, strategies and methods.

Research on the values of childhood period is quite new. To measure youth- adolescence and adulthood values in Turkey (Dirilen, 2006; Gümüş, 2009; İmamoğlu and Karakitapoğlu-Aygün, 2004; Yılmaz et al., 2010), Preschool period (Neslitürk ve Çeliköz, 2015) and measuring material values for children (Akın, Gülşen, Kara and Yıldız, 2013) scales are encountered. While the existing scales related to the topic were taken from the perspective of values, there was not yet a scale that did not seem to affect the behavioral, emotional and cognitive dimensions of the values for children. In line with this need, it was aimed to establish the "Universal Moral Values Scale for Children 10-13 Years", to determine the validity and reliability of the structure.

Method

This study was carried out in order to develop the "Universal Moral Values Scale for Children aged 10-13". The general screening model was used in the study. The universe of the research is composed of children between the ages of 10 and 13 who are studying in public / private schools in Istanbul in the academic year of 2015-2016. When factor analysis is used, determining the number of explanatory samples in scale development studies is particularly important (Fabrigar, Wegener, MacCallum ve Strahan, 1999). According to Henson and Reberts (2006), the sample used for factor analysis is considered to be 50= very poor, 100 = poor, 200 = fair, 300 = good, 500 = very good, 1,000 or more = excellent. Kahn (2006) also recommends that 5 samples be assigned for each variable when the number of samples is determined. Marino and Stuart (2005) suggest that a sample of 300 people is a good sample size.

Küçükçekmece and Bağcılar districts in İstanbul province were randomly selected for the research sample. In these districts, primary and secondary schools were chosen randomly. A total of 328 students were attended in the selected applications in different state and private schools. When all the response forms are examined, 28 incomplete answer forms are considered invalid. A good sample can be attained from 300 individuals (Fabrigar, Wegener, MacCallum and Strahan, 1999), and if 5 sample assignments are considered for each variable, this study requires a minimum of 300 participants.

Data Collection Tools

The data collection tool used in the research is the "Universal Moral Values Scale for Children aged 10-13". This is the process of developing the scale.

Process of "Development of the Universal Moral Values Scale for Children of 10-13 Age"

During the development of the "Universal Moral Values Scale for Children aged 10-13," the 6-step approach, known as the Lawsheth Technique, was carried out by the researchers in a three-step system. These steps are as follows;

Step 1: Writing the statements to take place in the scale and taking expert opinions,

Step 2: Preparing and implementing the test form of the scale,

Step 3: The processing of the data obtained from the trial application, the analysis and the formation of the final scale form,

Step 1: Writing the statements to take place and taking expert opinions.

Creating the material pool, taking into account the developmental characteristics and levels of the children, the universal values of compassion, responsibility, equity, honesty and kindness were chosen for the scale. A total of 48 material pool was created by adapting the subscales of these values on the affective, cognitive and behavioral dimensions to scale questions.

Recognition of Expert Opinions on the materials created for the "Universal Moral Values Scale for Children 10-13 Children" were examined by nine experts on the field. As a result of the opinions coming from the experts, the draft scale was formed from 48 items by making the corrections in line with the proposals of the 9 items which the experts stated that the scope of validity ratios related to the materials were obtained.

Step 2: Preparing and implementing the test form of the scale.

During the preparation and implementation of the test form of the scale, a test form consisting of 48 positive items, which was first passed through the expert examination, was arranged. The test form consists of 3 main parts. These sections are;

- Instruction,
- Personal information,
- Items and answer options.

Likert 5 scale was used in the form of "completely agree", "agree", "undecided", "do not agree" and "strongly disagree" as the answer options of the scale.

Step 3: The processing of the data obtained from the trial application, the analysis and the formation of the final scale form.

Procedure. The "Universal Moral Values Scale for Children aged 10-13" was applied to 300 children studying in primary schools in Istanbul

city center in 2017. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett sphericity tests were applied to test the suitability of the obtained data for explanatory factor analysis. The exploratory factor analysis was carried out according to the results of these tests. At the same time, scale item analysis was performed and substance-total scale correlations were examined. As Tekin (1991) pointed out, the reliability of the internal consistency of the instrument was determined by Cronbach's Alpha factor analysis.

Factor analysis is a multivariate method of obtaining a large number of variants that measure the same, meaningful variables in small numbers and identifiable qualities (Büyüköztürk, 2002a). In scale development studies, the number of factors that are usually measured is determined by looking at the number of eigenvalues that are unique to each factor (Kahn, 2006) and greater than 1, which is a desirable value for each factor. This criterion is also known as the Kaiser criterion (Büyüköztürk, 2002b; Steger, 2006). According to Osborne and Costello (2005), items with factor loads higher than 0.32 are good items.

FINDINGS AND DISCUSSION

The Findings of the Scale Structure and Reliability of the Scale

The ratio of the BMD adequacy measure must be greater than 0.5 in order to be suitable for factor analysis (Afacan and Aydoğdu, 2006; Pallant, 2001). In this study, the KMO sampling adequacy measure of the survey tool was found to be 0,932. This value implies that the partial correlations between the variables are small and that the data are appropriate for the analysis of the explanatory factor.

The Bartlett sphericity test shows whether the correlation matrix obtained from the variables in the measurement tool is a unitary matrix. Decision is made by considering that the correlation matrix with the unit matrix is not equivalent and the probability value obtained from the Bartlett sphericity test is less than $p < 0.05$ for the suitability of the measuring instrument to the factor analysis (Afacan and Aydoğdu, 2006; Büyüköztürk, 2002a). The Bartlett sphericity test for this instrument was found to be $[X^2 = 11924,522 (p < 0.001)]$. According to this result, it is revealed that the data obtained from the measures are suitable for factor analysis and can be reduced by grouping the variables. The calculated BMD compliance measure value is 0,932. This value is well above 0.70 which is considered as the critical value. The Bartlett Sphericity Test calculated for the same data is 11924,522 and is at the level of 0.001 ($X^2_{300} = 11924,522$). These findings show that the data obtained from the trial application can be subject to factor analysis.

At the next stage of the factor analysis on the 48-item scale, the factor loadings of the items were collected and the 'varimax' rotation process was applied at the three-dimensional space rotation point. As a result of the analysis, the materials showed a 3D structure. As a result of the analysis, the materials showed a 3D structure. The items in the first dimension were found in the factor loads of 0.372-0.749, the items in the second dimension were found in the factor loads range of 0.365-0.746 and the items in the third dimension were found in the range of the factor loadings of 0.429-0.700. According to Kan (2008), the fact that materials have a high correlation with each other and with test scores means that they have the same internal consistency and measurements

on the same scale, and the items with low item - scale correlation are those that weaken the factor structure (Gorsuch, 1997). According to these results, it can be said that the substances in the factors of measurement are the strongest substances. The final step of the analysis is the naming of the factors. Since the values of the factors in factor 1 examine the behavioral orientation of the concept of attitude, the 'behavioral dimension', The second factor measures emotional dimension of the attitude, and the 'emotional dimension', and finally the factorial nomenclature was used as the 'cognitive dimension' as it measures the cognitive dimension of the third factor values attitude. According to the results of the analysis, it was determined that 53.73% of the total variance was explained by the "Universal Moral Values Scale for Children aged 10-13".

The Cronbach Alpha reliability coefficient was found to be 0.97 as a result of the item reliability analysis made for attitude scale with 48 items developed with 300 people. In literature, Pedersen and Lui (2003) report that the Cronbach Alpha coefficient is 0.70. It can be said that the calculated coefficient is quite good according to the field.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

As a result of the study, a valid and reliable measuring instrument consisting of 48 items and three sub-dimensions was developed to evaluate universal moral values attitudes for children aged 10-13 years. Since the values of the factors in factor 1 examine the behavioral orientation of the concept of attitude, the 'behavioral dimension', the second factor measures emotional dimension of the attitude, and it is 'emotional dimension' and lastly third factor was used as the 'cognitive dimension' for measuring the cognitive dimension and these three factors together account for 53.73% of the total variance.

The relevant factor of the items included in each scale factor and Cronbach Alfa reliability coefficients that give information on whether the whole of the scale items are measured as a whole by the whole scale, 0.96 for factor 1; 0.924 for factor 2; 0,804 for factor 3 and 0,970 for the whole scale. These values show that for each factor it is acceptable for the scale as a whole and that the scale has internal consistency reliability.

Ministry of National Education Guidance and Psychological Counseling Services Regulation, The 18th National Education Committee Workshop Report and the 2010/53 Numbered (First Lesson) Circle stated that the education of the values was decided to be implemented in the schools. Education of values today is becoming more and more important every day. The importance of educating values in educating children can not be denied as individuals who can take responsibility for themselves, their families and society, recognize national and universal cultural values, embrace and respect these values. This scale, which can be used to determine the attitudes of children aged 10-13 years on universal moral values, can shed light on the preparation of the curriculum of values to be given to children.

The scale created in this study can be performed for the children in the smaller and larger age group for the same scale study for children aged 10-13. The universal values of moral values for children aged 10-13 include universal moral values such as compassion, generosity,

kindness, empathy, gratitude, right to use, justice, respect, honesty, reliability, truthfulness, responsibility, sensitivity and diligence. This study can shed light on the scale studies that can be prepared with other values.

To determine the readiness of students in value education and education studies, which have an important place in the general goals and achievements of primary and secondary school curricula, this scale is developed to measure and assess universal baseline values, and can help to conduct research that will contribute scientifically to educational plans and activities at various educational institutions.

Keywords: Universal ethical values, scale development, 10-13 year-old children

1. Giriş

Soyut bir kavram olarak değerler, bireylerin hayatını yönlendiren, kural görevi gören, önem dereceleri farklı olarak arzulanan amaçlar ve anlık olmayan hedeflerdir (Güngör, 1993, s. 84) ve aynı zamanda toplumların kendi varlığının, yaşayış biçimlerinin devamını sağlamak için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli kabul edilen ortak düşünce, amaç, ahlaki ilke veya inançlardır (Kızılcıkelik ve Erjem, 1994, s. 99). Bir diğer ifadeyle değer, yargıları oluşturan standartlar, ilkeler ve yol gösteren ölçütlerdir (Halstead ve Taylor, 2000, s. 169). Değerler, sosyal bilimlerde birçok boyutuyla araştırma ve inceleme konusu olduğu gibi eğitim alanında da değerlerin tespiti ve ölçümü, bireylerin varoluşunu, kültürünü, hayat ve öğrenme biçimlerini anlamada ve anlamlandırmada kayda değer bilimsel katkılar sunmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996, s. 19-26).

Günümüzde birçok toplum, kültürler mozaiği halinde yaşamaktadır. Türkiye’de de çok dinli bir toplum yapısı ve çok kültürlü bir eğitim sistemi olmamakla birlikte birçok kültürel farklılıkları ve dünya görüşünü bünyesinde barındıran bir ulusal yapı söz konusudur. Evrensel değerler, sınıflama ve kavram olarak içerik kapsamı itibarıyla tartışılmakla beraber ve temelinde insan hayatına saygı, bireysel hak, eşitlik, özgürlükleri koruma; farklılıklara saygı, hoşgörü gibi değerlerle bağlantılı bir değerler manzumesi olarak görülebilmektedir. Gerçeği arama, adil olma, kendini koruma ve öz saygı, bencil olmama, sorumlu ve vicdanlı olma, yardım etme, hoşgörülü, saygılı ve bağışlayıcı olma, başkalarına zarar vermeme, çevreyi ve diğer canlıları koruma, ortak kabul gören evrensel değerler olarak kabul edilebilir (Kinnier ve Kernes, 2000, 45: 4-17).

Değerlere eğitim perspektifinden baktığımızda bireyin, sahip olduğu değerleriyle birlikte kişilik özelliklerinin tanınması ve davranışlarının buna göre anlamlandırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü değerler bireyin kişiliğinin oluşumunda hâkim bir rol oynar hatta onun kişiliğinin bir parçası olarak belirginleşmektedir (Özensel, 2003). Bireyin hayatında değerlerin içselleştirilerek bir erdem olarak ortaya çıkmasıyla karakter şekillenir. Böylece değerler kişilerin iyi ile kötü, güzel ile çirkin, doğru ile yanlış, uygun olanla olmayan arasındaki tercihlerini belirleyerek arzu edilen davranışların ve ulaşılmak istenen hedeflerin seçiminde bir kriter olmaktadır (Van Deth ve Scarbrough, 1995:23). Diğer taraftan, bireylerin değerleri onların davranışlarının değerlendirilmesinde ve anlamlandırılmasında bir ölçme aracıdır. Çünkü bireyler hayatın akışı içinde tercihlerini iradî veya gayri iradî kabul ettikleri değerler doğrultusunda yapmaktadırlar (Akbaba, 2003,1; 7-18). Kazanılan ve kabul edilen değerler hayat boyu bireyi, kendisi için ideal olana motive etmeye devam etmektedir (Russell, 2001, 2: 76-77). Bu yüzden değerlerin çocukluk yıllarından itibaren tespit edilmesi, gelecekte hangi değerlere sahip insanlar yetiştirildiğini tahmin etmemize yardım edebilir. Bu sebeple özellikle eğitim bilimlerinde değerlerin tespit edilmesi, ölçülmesi ve bağlamlarıyla yorumlanması eğitim politikaları, eğitim programları, stratejileri ve yöntemlerinin

belirlenmesi için zorunlu olduğu gibi eğitim hedeflerinin gerçekleştirme durumlarının doğru ve objektif olarak ölçülmesi bakımından da son derece önemlidir.

Çocukluk dönemine ilişkin değer araştırmaları oldukça yenidir. Türkiye’de değerleri ölçmek için ergenlik-gençlik ve yetişkinlik dönemi (Dirilen, 2006; Gümüş, 2009; İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 2004; Yılmaz ve diğ., 2010), okul öncesi dönem (Neslitürk ve Çeliköz, 2015) ve çocuklar için maddi değerleri ölçmeyi (Akin, Gülşen, Kara ve Yıldız, 2013) amaçlayan ölçeklere rastlanmıştır. Konuyla ilgili mevcut ölçeklerin boyutları değerler açısından ele alırken çocuklara yönelik değerlerin davranışsal, duyuşsal ve bilişsel boyutlarında inceleyen bir ölçeğe henüz rastlanmamıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda bu araştırmada “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” nin oluşturulması, yapı geçerliliğinin ve güvenilirliğinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

2. Yöntem

Bu araştırma “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği”nin geliştirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar’a (2005) göre, bu modelde yapılan araştırmalar geçmişe ve geleceğe yönelik bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya konu olan kişi ya da nesne, buldukları ortamda olduğu şekliyle hiç bir değişime neden olmadan açıklanır (Kaptan, 1998).

2.1.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul İlindeki resmi/özel okullarda eğitim-öğretim gören 10-13 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmalarında açımlayıcı örneklem sayısının belirlenmesi özellikle faktör analizi kullanıldığı durumlarda önemlidir (Fabrigar, Wegener, MacCallum ve Strahan, 1999). Henson ve Reberts’e (2006) göre faktör analizinin kullanıldığı örneklemin genişliği 1000 kişiye kadar oldukça iyi, 500 kişiye kadar çok iyi, 300 kişiye kadar iyi, 200 kişiye kadar yeterli, 100 kişiye kadar zayıf ve 50 kişiye kadar çok zayıf olarak kabul edilmektedir. Kahn (2006) da örneklem sayısının belirlenmesinde her değişken için 5 örneklem atanmasını önermektedir. Marino ve Stuart (2005) ise 300 kişilik bir örneklemin iyi bir örneklem genişliği olduğunu ifade etmektedir.

Bu ölçek geliştirme çalışmasında kullanılan ölçekte 48 madde bulunmaktadır. Araştırma verilerinin doğru yorumlanabilmesi yönünden her maddeye 5 kişi atanması ilkesine (Kahn, 2006) dayalı olarak örnekleme en az 240 kişinin olması öngörülmektedir.

Araştırma örneklemini için İstanbul İlindeki Küçükçekmece ve Bağcılar ilçeleri tesadüfi olarak seçilmiştir. Bu ilçelerde rastgele bir şekilde ilk ve ortaokullar seçilmiştir. Seçilen farklı devlet ve özel okullarında yapılan uygulamalarda toplam 328 öğrenciye ulaşılmıştır. Tüm cevap formları incelendiğinde eksik cevaplanmış 28 cevap formu geçersiz sayılmıştır. İyi bir örneklemin 300 kişiye ulaşabilecek örneklem olduğu (Fabrigar, Wegener, MacCallum ve Strahan, 1999) ve her değişken için 5 örneklem ataması ifadeleri düşünülürse bu çalışmada en az 300 katılımcıya ulaşma şartı sağlanmıştır. Tablo 1’de katılımcıların cinsiyetlerine göre ve Tablo 2’de de katılımcıların yaşlarına göre dağılımları verilmiştir. Çalışmada yer alan grup (n=300) % 46,0 kız (f=138) ve % 54,0 erkek (f=133) öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	138	46,0
Erkek	162	54,0
Toplam	300	100,0

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	n	%
10	70	23,3
11	81	27,0
12	108	36,0
13	41	13,7
Toplam	300	100,0

Yapılan çalışmaya 10 yaşında olan 70 kişi (%23,3), 11 yaşında olan 81 kişi (%27,0), 12 yaşında olan 108 kişi (%36,0) ve 13 yaşında olan 41 kişi (%13,7) katılmıştır.

2.1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği”dir. Söz konusu ölçeğin geliştirilmesi süreci şöyledir.

2.1.3. “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” nin Geliştirilmesi Süreci

Torgerson (1958) ölçekleri uygulanış biçimine göre çoktan seçmeli testler, tutum ölçekleri, anketler gibi ölçme araçlarının yer aldığı yanıtlayıcı merkezli ölçekler ve gözlem formları, rubriklerin yer aldığı gözlemleyici merkezli ölçekler olarak iki gruba ayırmaktadır. Bu ölçek geliştirme çalışması yanıtlayıcı merkezli ölçek kullanılarak ve deneysel süreç ile gerçekleştirilmiştir.

Deneysel süreçte literatür ya da uzman yaklaşımları sayesinde aday ölçek formu elde edilir ve hedef kitle ile benzer özellikler taşıyan bir örneklem grubuna deneme uygulaması yapılarak ölçek maddelerine ilişkin psikometrik özellikler belirlenerek ideal maddelerden nihai form elde edilir (McGartland vd., 2003).

Öncelikle ölçek geliştirme sürecinin tanıtıldığı bazı temel kaynaklar incelenmiştir (DeVellis, 2003; Tavşancıl, 2006; Tezbaşaran, 1997). Yurdugül’e (2005) göre önsel çalışmalarda elde edilen uzman görüşleri arasındaki uyum/uyumsuzluk aynı zamanda kapsam ya da yapı geçerliği için birer kestirim niteliğinde kullanılmaktadır. Kapsam geçerlik oranları, Lawshe (1975) tarafından geliştirilmiştir. Lawshe Tekniği olarak bilinen bu yaklaşım 6 aşamadan oluşmaktadır:

- Alan uzmanları grubunun oluşturulması
- Aday ölçek formlarının hazırlanması
- Uzman görüşlerinin elde edilmesi
- Maddelere ilişkin kapsam geçerlik oranlarının elde edilmesi
- Ölçeğe ilişkin kapsam geçerlik indekslerinin elde edilmesi
- Kapsam geçerlik oranları/indeksi ölçütlerine göre nihai formun oluşturulması

“10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği”nin geliştirilmesi sürecinde Lawshe Tekniği olarak bilinen 6 aşamalı yaklaşım, araştırmacılar tarafından üç basamaklı bir sistem içinde gerçekleştirilmiştir. Bu basamaklar;

- Basamak: Ölçekte yer alacak ifadelerin yazılması ve uzman görüşlerinin alınması,
- Basamak: Ölçeğin deneme formunun hazırlanması ve uygulanması,

3. Basamak: Deneme uygulamasından elde edilen verilerin işlenmesi, analizi ve nihai ölçek formunun oluşturulması,

1. Basamak: Ölçekte yer alacak ifadelerin yazılması ve uzman görüşlerinin alınması.

Madde havuzunun oluşturulması. Ölçek geliştirme süreci başlangıcında gerekli madde havuzunun oluşturulmasına yönelik olarak alan yazın incelenmiştir. Çocukların gelişim özelliklerini ve seviyelerini dikkate alarak ölçek için merhamet, sorumluluk, hakkaniyet, dürüstlük ve nezaket temel evrensel değerleri tercih edilmiştir. Buna göre merhamet değeri ile ilgili maddeler yazılırken vicdanlı olma, yardımseverlik ve cömertlik değerleri; sorumluluk ele alınırken, farkındalık, empatik düşünme ve çalışkanlık değerleri dikkate alınmıştır. Hakkaniyet değeri ile ilgili maddeler yazılırken saygı, adalet, bağışlayıcılık, özgüven; dürüstlük değeri ile ilgili maddeler yazılırken doğruluk, tutarlılık, öz saygı değerleri dikkate alınmıştır. Nezaket değerinin kriterleri oluşturulurken hoşgörü, incelik, saygı ve canlıları koruyucu olma değerleri maddelere yansıtılmıştır. Yine bu değerlerin alt değerleri duyuşsal, bilişsel ve davranışsal boyutta açılımları ölçek sorularına adapte edilerek toplam 48 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Uzman görüşlerinin alınması. “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” ne ilişkin oluşturulan maddeler her biri alan uzmanı olan 9 kişi tarafından incelenmiştir. Bu uzmanlardan ikisi İslami ilimler, biri felsefe eğitimi, biri Türkçe eğitimi alan öğretim üyesi ile ikisi din ve ahlak bilgisi, biri felsefe ve ikisi de sınıf öğretmenidir.

Uzmanlardan istenilen madde havuzundaki maddelerin 10-13 yaş çocukları için evrensel ahlaki değerlere ilişkin olup olmadıklarına dair görüşlerini belirtmeleridir. Bu sebeple her bir madde için uzman görüşleri alınmış ve maddelere ilişkin kapsam geçerlik oranları elde edilerek uzmanların sorun olduğunu ifade ettikleri 9 maddenin öneriler doğrultusunda düzeltileri yapılarak taslak ölçek 48 maddeden oluşturulmuştur.

2. Basamak: Ölçeğin deneme formunun hazırlanması ve uygulanması. Ölçeğin deneme formunun hazırlanması ve uygulanması aşamasında öncelikle uzman incelemesinden geçen 48 olumlu maddeden oluşan deneme formu düzenlenmiştir. Deneme formu 3 temel bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler;

- Yönerge,
- Kişisel bilgiler,
- Maddeler ve cevap seçenekleridir.

Deneme formunda yer alan yönergede ölçeğin amacı, bölümleri, toplam ifade sayısı ve cevaplama biçimine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Kişisel bilgiler bölümünde, katılımcıların cinsiyetlerine, yaşlarına ve aile sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerine ilişkin bilgi edinilmesini sağlayacak sorular bulunmaktadır. Maddeler ve cevap seçenekleri bölümünde ise öğrencilerin değerlere dair görüşlerine ilişkin tutumlarını belirlememizi sağlayacak ifadeler ve bu ifadelere karşılık gelen cevap seçenekleri bulunmaktadır. Ölçekte cevap seçenekleri olarak “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” biçiminde 5’li likert kullanılmıştır.

3. Basamak: Deneme uygulamasından elde edilen verilerin işlenmesi, analizi ve nihai ölçek formunun oluşturulması.

İşlem. “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” ile ilgili form, 2017 yılında İstanbul il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenim gören 300 çocuğa uygulanmıştır. Elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunu test etmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testleri uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi bu

testlerin sonuçlarına göre yapılmıştır. Aynı zamanda ölçeğe madde analizi yapılarak madde-toplam ölçek korelasyonlarına bakılmıştır. Formun seçilen örnekleme bir kez uygulanmasından dolayı Tekin'in (1991) belirttiği gibi ölçme aracının iç tutarlılık güvenilirliğine Cronbach Alfa ile bakılmıştır.

Faktör Analizi. Faktör analizi, az sayıda ve tanımlanabilir nitelikte anlamlı değişkenleri aynı yapıyı ölçen çok sayıda değişkenden elde etmeye yönelik çok değişkenli yöntemdir (Büyüköztürk, 2002a). Ölçek oluşturmada bir ölçekteki faktör sayısının belirlenmesi çok önemli bir noktadır (Steger, 2006). Kahn'a (2006) göre faktör analizi, ölçek geliştirme çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Bir ölçme aracında, gözlemlenemeyen değişkenlerden sonuç çıkarılması istendiği durumlar için önemli bir konu olan yapı geçerliliği önemli bir araçtır (Hayton, Allen ve Scarpello, 2004; Henson ve Reberts, 2006). Faktör analizinde pek çok yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan temel bileşenler analizi, faktörleştirme tekniği olarak çok sık kullanılan bir istatistiki yöntemdir (Büyüköztürk, 2002b; Osborne ve Costello, 2005).

Ölçek geliştirme araştırmalarında çoğunlukla ölçekteki faktör sayısı, her faktöre ait sadece temel bileşenler analizlerine özgü (Kahn, 2006) ve 1'den büyük olması istenen bir değer olan özdeğer sayısına bakılarak belirlenir. Bu ölçüt, Kaiser ölçütü olarak da bilinir (Büyüköztürk, 2002b; Steger, 2006). Osborne ve Costello'a (2005) göre faktör yükleri 0,32'den yüksek olan maddeler iyi maddelerdir.

3. BULGULAR

3.1. Ölçeğin Yapı Geçerliliği ve Güvenirliği ile İlgili Bulgular

"10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği" nin uygulanması ile elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. KMO yeterlilik ölçüsünün oranı, faktör analizi için uygun olabilmesi için 0,5'den büyük değerde olmalıdır (Afacan ve Aydoğdu, 2006; Pallant, 2001). Bu araştırmada, ölçme aracının KMO örnekleme yeterlilik ölçüsü 0,932 olarak bulunmuştur. Bu değer değişkenler arasında kısmi korelasyonların küçük olduğunu ve açımlayıcı faktör analizi için verilerin uygun olduğunu ifade etmektedir.

Bartlett küresellik testi, ölçme aracındaki değişkenlerden elde edilen korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını gösterir. Birim matrisle korelasyon matrisinin denk olmadığına ve ölçme aracının faktör analizine uygunluğuna Bartlett küresellik testinden elde edilen olasılık değerinin $p < 0,05$ 'den küçük değerde olmasına bakılarak karar verilir (Afacan ve Aydoğdu, 2006; Büyüköztürk, 2002a). Bu ölçme aracı için Bartlett küresellik testi [$X^2=11924,522$ ($p < 0,001$)] olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre ölçekteki maddelerden elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olduğu ve değişkenlerin gruplandırılarak azaltılabileceği ortaya çıkmıştır. Hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,932'dir. Bu değer kritik değer olarak kabul edilen 0,70'in oldukça üzerindedir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi ise 11924,522 olup 0,001 düzeyinde manidardır ($X^2_{300}= 11924,522$). Elde edilen bu bulgular deneme uygulamasından elde edilen verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir.

48 maddelik ölçeğe yapılan faktör analizinden elde edilen faktör yük oranları, açıklanan varyans oranları ve Cronbach Alfa Güvenirlik katsayı değerleri de Tablo 3'te açıklanmaktadır. Faktör analizinin sonraki aşamasında maddelerin hangi faktör yüklerinde toplandığını ve üç boyutlu uzayda döndürme noktasında 'varimax' döndürme işlemi uygulanmıştır. Analiz sonucunda maddelerin 3 boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür.

Tablo 3. “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği”ne İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Madde Yüğü	1. Faktör Yüğü	2. Faktör Yüğü	3. Faktör Yüğü
Madde 36	0,749		
Madde 4	0,747		
Madde 21	0,742		
Madde 6	0,739		
Madde 20	0,736		
Madde 29	0,732		
Madde 22	0,703		
Madde 16	0,692		
Madde 8	0,678		
Madde 13	0,665		
Madde 25	0,665		
Madde 19	0,644		
Madde 34	0,636		
Madde 23	0,635		
Madde 33	0,631		
Madde 18	0,627		
Madde 2	0,563		
Madde 15	0,537		
Madde 26	0,510		
Madde 27	0,500		
Madde 3	0,478		
Madde 14	0,395		
Madde 1	0,372		
Madde 32		0,746	
Madde 46		0,665	
Madde 40		0,661	
Madde 30		0,643	
Madde 47		0,623	
Madde 44		0,613	
Madde 31		0,604	
Madde 37		0,578	
Madde 42		0,573	
Madde 28		0,571	
Madde 10		0,549	
Madde 43		0,548	
Madde 38		0,545	
Madde 39		0,508	
Madde 41		0,491	
Madde 35		0,458	
Madde 48		0,365	
Madde 11			0,700
Madde 5			0,617
Madde 12			0,572
Madde 17			0,561
Madde 7			0,485
Madde 24			0,476
Madde 45			0,457
Madde 9			0,429

Açıklanan Varyans Oranları	%24,901	%18,502	%10,329
Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları	0,962	0,924	0,804

Analizin son aşamasında faktörlerin isimlendirmesi yer almaktadır. 1. faktördeki maddeler değerler tutumu kavramının davranışsal yönünü incelediğinden ‘davranışsal boyut’, 2. faktör değerler tutumunun duygusal boyutunu ölçtüğünden ‘duygusal boyut’ ve son olarak 3. faktör değerler tutumunun bilişsel boyutunu ölçtüğü için ‘bilişsel boyut’ şeklinde faktör isimlendirmeleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” toplam varyansın %53,73’ünü açıkladığı belirlenmiştir.

Analiz sonucunda maddelerin 3 boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür. 1. boyuttaki maddeler 0,372-0,749 faktör yükleri aralığında, 2. boyuttaki maddeler 0,365-0,746 faktör yükleri aralığında ve 3. boyuttaki maddeler 0,429-0,700 faktör yükleri aralığında bulunmuştur. Kan’a (2008) göre maddelerin birbirleriyle ve test puanlarıyla yüksek korelasyona sahip olması, aynı boyutta ölçme yaptıklarının ve ölçeğin iç tutarlığa sahip olduğunu ifade eder ve madde – ölçek korelasyonu düşük olan maddeler faktör yapısını zayıflatan maddelerdir (Gorsuch, 1997). Bu sonuçlarına göre ölçme aracındaki faktörlerde yer alan maddelerin güçlü maddeler olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada paralel testler ya da test- tekrar test yöntemi kullanılmamıştır. Tavşancıl’a (2006) göre ölçek geliştirilirken paralel testler ya da test-tekrar test yönteminin uygulanmadığı durumlarda Spearman-Brown veya Cronbach Alfa güvenirlilik analizleri yapılabilmektedir.

300 kişi ile geliştirilen 48 maddelik değerler tutumu ölçeği için yapılan madde güvenirlilik analizi sonucunda Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı 0,97 olarak bulunmuştur. Alanyazında Pedersen ve Lui (2003) tarafından Cronbach Alpha katsayısı için 0.70'nin sınır değer olduğu belirtilmektedir. Hesaplanan katsayının alanyazına göre oldukça iyi olduğu söylenebilir.

Güvenirlilik analizi için Guttman İki Yarım test güvenirliliği analizi uygulanmıştır. 48 maddelik ölçek baştan ve sondan 24 maddelik iki yarıya ayrılmış ve analiz sonucunda 0,932 değerinde Guttman Split-Half katsayısı ve Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı bulunmuştur. İki yarı için Cronbach Alpha güvenirliliğinin yeterli düzeyde olması, faktörler arasında ilişkinin olduğunu gösteren ve ölçekte yer alan maddelerin tek bir yapıyı ölçtüğüne yönelik en önemli göstergedir (Büyüköztürk, 2002).

Tablo 4. “10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği” alt faktör ve ifadeleri

Madde	1. Faktör - Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği Davranışsal Boyutu
Madde 36	Sıralı oyunlarda sıramın gelmesini beklerim.
Madde 4	Bana iyilik yapan herkese teşekkürle karşılık veririm.
Madde 21	Yalan söylemek bana hiç yakışmaz.
Madde 6	Çevremdeki ağaç ve çiçekleri koparmaz ve onlara zarar vermem.
Madde 20	Ödünç aldığım eşyaya zarar vermem.
Madde 29	Anne ve babam zorlandığında onlara yardım ederim.
Madde 22	İstmeden yaptığım kötü bir davranıştan dolayı karşımdaki kişiden özür dilerim.
Madde 16	Evime girerken ve çıkarken evdeki kişilerle selamlaşırım.
Madde 8	Hatalı davrandığımda, hata yaptığım kişiden özür dilerim.
Madde 13	Anne-babamı hangi davranışlarımla üzülebileceğimi bilirim.
Madde 25	Hiç kimseyi üzecek davranışlar yapmamaya özen gösteririm.
Madde 19	Kıyafetlerimi ve odamı temiz ve düzenli tutmak benim görevimdir.

Madde 34	Sokaktaki aç olan kedi, köpek, kuş gibi hayvanları besleme yollarını bulurum.
Madde 23	Çevremizdeki ağaç ve çiçekleri yaşatmak için onlara bakım yaparım.
Madde 33	Arkadaşlarıma kaba ve kırıcı olmamaya özen gösteririm.
Madde 18	Sokaktaki aç olan kedi, köpek, kuş gibi hayvanlara yiyecek veririm.
Madde 2	Yemek hazırlamada veya evin temizlenmesinde anne ve babama yardım ederim.
Madde15	Arkadaşıma veya kardeşimize verdiğim sözü tutarım.
Madde26	Oyun ve etkinliklerde kimsenin hakkını yemem.
Madde27	Benden bir şey istendiğinde bu isteği gülümseyerek ve içtenlikle yerine getiririm.
Madde 3	Anne ve babamın uyarılarını her zaman yerine getiririm.
Madde 14	Anne-babamız üzebilecek davranışlardan kaçınırım.
Madde 1	Sokaktaki aç olan kedi, köpek, kuş gibi hayvanlara acırım.

Madde 2. Faktör - Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği Duygusal Boyutu

Madde 32	Öğretmenime kaba ve kırıcı olmamaya özen gösteririm.
Madde 46	Okulda ve okul servisinde arkadaşlarımla hakkına saygı duyarım.
Madde 40	Yerine getirmedeğim her görev başkalarına yük olur.
Madde 30	Akraba veya ailemizdeki kişilerin istek ve ricalarını yerine getirmeliyim.
Madde 47	Yakınlarımla dürüst olduğumu söylemeleri beni mutlu eder.
Madde 44	Benden yaşça küçük kardeş veya kuzenim üzülduğünde onu teselli etmek isterim.
Madde 31	Her zaman doğruyu söylemeliyiz.
Madde 37	İnsanlara yalan söylemek aslında kendimi zarar vermektir.
Madde 42	Oyun ve etkinliklerde dürüst olmayan arkadaşlarımla uyarırım.
Madde 28	Benden yaşça küçük kardeş veya kuzenimle oyun oynarken oyuncaklarımla paylaşmayı isterim.
Madde 10	Çevremdekilerden bir şey isteyeceğim zaman rica ederim.
Madde 43	Yaptığım iyilikleri başa kakmam.
Madde 38	Anne-babam veya yakınlarımla iyiliğine daima şükran duyarım.
Madde 39	Evimdeki/bahçedeki çiçekleri sulama görevinin bana verilmesinden mutlu olurum.
Madde 41	Hakkımın verilmediği durumlarda hakkım olanı isterim.
Madde 35	Evdeki tüm eşyaları temiz ve düzenli tutmak biz çocukların da görevidir.
Madde 48	Bana yapılmasını istemediğim bir kötülüğü kimseye yapmamaya özen gösteririm.

Madde 3. Faktör - Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği Bilişsel Boyutu

Madde 11	Benden yaşça küçük kardeş veya kuzenim her zaman benim yardımımıza muhtaçtır.
Madde 5	Çevremdeki ağaç ve çiçeklerin de benim gibi canlı olduklarını bilirim.
Madde 12	Evdeki büyükler biz çocuklara da görev ve sorumluluk vermelidir.
Madde 17	Evdeki kişilere hal hatır sorulmalıdır.
Madde 7	Okul ödevlerimi eksiksiz yapmak sadece benim sorumluluğumda olmalıdır.
Madde 24	Ödevlerimle ilgili sorumluluklarımda her zaman başkalarının yardımını beklememeliyim.

Madde 45	Kardeşimin veya arkadaşımın kendi sorumluluğunu yerine getirmemesinden rahatsızlık olurum.
Madde 9	Arkadaşlarımın yanında zor durumda kalsam da doğruyu söylerim.

10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği'nin 1.faktörü 23, 2. faktörü 17 ve 3. faktörü 8 içermektedir. Osborne ve Costello'ya (2005) göre 1-3 arasında maddeye sahip faktörler zayıf faktörlerdir. Faktörün 5 ve daha fazla maddeye sahip olması istenir. Bu durumda ölçekteki faktörlerin güçlü faktörler olduğu öngörülmektedir.

Ölçekteki ifadeler için 1,2,3,4,5 şeklinde puanlanmıştır. Ölçek toplam 48 olumlu maddeden oluşmaktadır. Bu durumda ölçekten alınabilecek puan aralığı 48-240 aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan 48-96 puan aralığı evrensel ahlaki değerlere sahipliğin yüksek seviyede olduğunu, 97-192 puan aralığı evrensel ahlaki değerlere sahipliğin orta seviyede olduğunu ve 193-240 puan aralığı evrensel ahlaki değerlere sahipliğin düşük seviyede olduğunu göstermektedir. Bu bulgular ışığında ölçeğin yapı, kapsam ve iç tutarlılık bakımından geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonucunda, 10-13 yaş çocukları için evrensel ahlaki değerler tutumlarının değerlendirilebilmesi için 48 maddelik ve üç alt boyuttan oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı elde edilmiştir. 1. faktördeki maddeler değerler tutumu kavramının davranışsal yönünü incelediğinden 'davranışsal boyut', 2. faktör değerler tutumunun duygusal boyutunu ölçtüğünden 'duygusal boyut' ve son olarak 3. faktör değerler tutumunun bilişsel boyutunu ölçtüğü için 'bilişsel boyut' şeklinde faktör isimlendirmeleri yapılmış ve bu üç faktör birlikte toplam varyansın %53,73'lük kısmını açıklamaktadır.

Ölçek kapsamındaki her bir faktör içinde yer alan maddelerin ilgili faktörü ve dolayısıyla da ölçek kapsamında yer alan maddelerin tamamının bir bütün olarak ölçeğin bütünü ile ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğine ilişkin bilgi veren Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları 1. faktör için 0,962; 2. faktör için 0,924; 3. faktör için 0,804 ve ölçeğin bütünü için 0,970'dir. Elde edilen bu değerler gerek her bir faktör için gerekse ölçeğin bütünü için kabul edilebilir düzeyde olup ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 18. Milli Eğitim Şurası Çalıştay Raporu ve 2010/53 Sayılı (İlk Ders Konulu) Genelgesinde okullarda değerler eğitimi verilmesinin kararlaştırıldığı ifade edilmektedir. Değerler eğitimi günümüzde her geçen gün önemini daha çok hissettirmektedir. Çocukların kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, millî ve evrensel kültürel değerleri tanıyan, benimseyen ve bu değerlere saygı duyan bireyler olarak yetiştirilmelerinde değerler eğitiminin önemi yadsınamaz. 10-13 yaş çocukların evrensel ahlaki değerlere karşı tutumlarının belirlenmesine yönelik olarak kullanılacak olan bu ölçek, çocuklara verilecek değerler eğitimi programının hazırlanmasına ışık tutabilecektir.

Bu çalışmada oluşturulan ölçek 10-13 yaş çocuklara yöneliktir aynı ölçek çalışması daha küçük ve daha büyük yaş grubundaki bireyler için de gerçekleştirilebilir. Geliştirilen "10-13 Yaş Çocukları İçin Evrensel Ahlaki Değerler Ölçeği" merhamet, şefkat, cömertlik, nezaket, empati, minnettarlık, kul hakkı, adalet, saygı, dürüstlük, güvenilirlik, doğruluk, sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık gibi evrensel ahlaki değerleri içermektedir. Bu çalışma başka değerlerle de hazırlanabilecek ölçek çalışmalarına ışık tutabilir.

İlk ve ortaokulların öğretim programları genel hedeflerinde ve kazanımlarında önemli bir yer tutan değerler eğitimi ve eğitimi çalışmalarında, öğrencilerin hazır bulunuşluklarını tespit etmek; evrensel temel değerleri kazanma durumlarını ölçüp değerlendirmek için geliştirilen bu ölçeğin,

çeşitli öğretim kurumlarında eğitim planlamalarına ve etkinliklerine bilimsel katkı verecek araştırmalar yapmaya yardımcı olabilecektir.

5. KAYNAKÇA

- Afacan, Ö. ve Aydogdu, M. (2006). The science technology society (STS) course attitude scale. *International Journal of Environmental and Science Education*, 1(2), 189-201.
- Akbaba, A. ve S.(2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 7-18.
- Akın, A., Gülşen, M., Kara, S. ve Yıldız, B. (2013). Çocuklar için maddi değerler ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2 (2), 68-79.
- Büyüköztürk, Ş. (2002a). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 32(2), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2002b). *Sosyal bilimler için veri analizi elkitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deth, Jan W. Van ve Scarbrough, E. (1995). *The impact of values*, New York: Oxford University Press,
- DeVillis, R.F.(2003). *Scale development. Theory and applications*. Second Edition. Sage Publications Inc,
- Dirilen, Ö. (2006). *Relationship between values and culture: A comparison of central Asian and Turkish university students. (Unpublished master thesis)*. Middle East Technical University. Ankara.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C. ve Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4 (3), 272-299.
- Gorsuch, R. L.(1997). Exploratory factor analysis: Its role in items analysis. *Journal of Personality Assessment*, 68(3), 532-560.
- Gümüş, Ö.D. (2009). Kültür, değerler, kişilik ve siyasal ideoloji arasındaki ilişkiler: kültürlerarası bir karşılaştırma (Türk-ABD). (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*, Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and Teaching About Values: A Review of Recent Research, *Cambridge Journal of Education*, 30 (2),169-202.
- Hayton, J. C., Allen, G. ve Scarpello, V. (2004). Factor retention decisions in exploratory factor analysis: a tutorial on paralel analysis. *Organizational Research Methods*, 7(2), 191-205.
- Henson, R. K. ve Rebots, J. K.(2006). Use of exploratory factor analysis in published research: common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological Measurement*, 6(6), 33-45.
- İmamoğlu, E. O. ve Karakatipoğlu-Aygün, Z. (2004). Self-construals and values in different cultural and socioeconomic contexts, *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 130(4), 277-306, DOI: 10.3200/MONO.130.4.277-306

- Kağıtçıbaşı, Ç.(1996). *İnsan Aile ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kahn, J. H. (2006). Factor analysis in counseling psychology research, training, and practice: principles, advances, and applications. *The Counseling Psychologist*, 34(5), 684-718.
- Kan, A. (2008). Psikolojik değişkenleri ölçmek için kullanılan ölçekleme yaklaşımları üzerine bir karşılaştırma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 4(1), 2-18.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırmalar ve istatistik teknikleri (BAT)*. Ankara: Tekişik Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y.(1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Ankara: Atilla Kitabevi.
- Kinnier, R. T., Kernes, J. L. ve Dautheribes, T. M. (2000). A short list of universal moral values. *Counseling and Values*, 45 (1), 4–17.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563–575.
- Marino, R ve Stuart, G. W. (2005). The validity and reliability of the tertiary student values scale. *Medical Education*, (39), 895-903. Doi: 10.1111/j. 1365-2929.2005.02244.x
- McGartland, R. D., Berg-Weger, M., Tebb, S., Lee, E. S. ve Rauch, S. (2003). Objectifying content validity: Conducting a content validity study in social work research. *Social Work Research*, 27(2), 94 - 104.
- Osborne, J. ve Costello, A. B. (2005). Best practises in exploratory factor analysis: four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10(7). ISSN 1531-7714
- Özensel, E.(2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 2, 217-239.
- Neslitürk, S. ve Çeliköz, N. (2015). Okul öncesi değerler ölçeği aile ve öğretmen formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 19-42. DOI: 10.14582/DUZGEF.405
- Pallant, J.(2001). *SPSS survival manual*. Maidenhead. Buckingham: Open University Press. ISBN: 0 335 20890 8
- Pedersen, S. ve Lui, M. (2003). Teachers' beliefs about issues in the implementation of a student centered learning environment. *Educational Technology Research and Development*, 51 (2). 57- 76.
- Russell, Robert F. (2001). The role of values in servant leadership. *Leadership & Organization Development Journal*, 22(2), 76-83.
- Steger, M. F. (2006). Illustration of issues in factor extraction and identification of dimensionality in psychological assessment data. *Journal of Personality Assessment*, 86(3), 263-272.
- Togerson, W.S. (1958). *Theory and Methods of Scaling*, New York: Wiley.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Üçüncü Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, H. (1991). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Tezbaşaran, A.A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu (İkinci Baskı)*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

-
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler Eğitimi* (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Yılmaz, E., Avşaroğlu, S. ve Deniz, M. (2010). An investigation of teacher candidates' value preferences. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*. 2(2), 4943-4948.
- Yurdugül, H. (2005). *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması*, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Denizli